

Accountants vormen sterke Europese netwerken ter bescherming van thuismarkt

door Nigel Tufft te Brussel

DE fusie- en overnamegolf in de accountantswereld bleef vorige jaar voortwoeren. Na een serie samenwerkingen in 1987 hebben twee van de acht 'Big 8' internationale accountantsfirma's hun positie aan de top in Nederland in 1988 verder versterkt. Maar niet alle kantoren eindigden het jaar met de partners die zij aan het begin van het jaar verwachten. De positie van enkele middelgrote firma's staat nog open.

Dit artikel van de Nederlandse accountantsmarkt bevat cijfers over 1988 en een prognose voor de situatie er aan de top in 1989 zal uitvallen. KPMG zou wellicht haar eerste positie hebben verloren, ware het niet dat per 1 januari 1989 het bevestigingsadvieskantoor Wisselink werd overgenomen. De belangrijkste ontwikkeling was Van Dien en Dijkster, die Deloitte Haskins and Sells naast voren schuifde.

Andere onwikkeltigheden zijn dat verschillende grote accountantskantoren actief bezig zijn met het verwerven van nieuwe overnamesbedrijven en dat de nieuwe bepalingen ten aanzien van de accountantcontrole voor kleine ondernemingen waarschijnlijk eerder in het voordeel van de grote kantoren dan hun mededruipen zijn.

Hoewel de grootste firma's de rest van het peloton lijken uit te lopen, wijzen de gegevens van het NIVRA uit dat haar leden ruim gespreid blijven en de concurrentie scherp blijft. Vergelijking van de gegevens van 1973 met die van 1988 geeft dat van de praktijkruimte van de overnamende accountants over ander 80% werkt bij de grootste vijf kantoren en 10% zelfstandig werkt.

Een waarnemer zegt dat er nog steeds nieuwe kantoren bijkomen: Van de tien middelgrote firma's (met 10 tot 100 NIVRA-leden) in 1973 zijn er nog slechts twee overgebleven. Acht firma's zijn samengegaan met andere. Met de tweede fusiegolf na de eerste in de jaren zestig zou men een groter deel van de leden bij de grootste kantoren hebben verwacht, maar dat is niet het geval.

Van Dien/Dijkster
De meest recente en grootste fusie is die van Van Dien (Deloitte) en de Dijkster Groep per 1 januari 1989. Dijkster wordt in 1987 de NIVRA opgevoerd als een van de

Price Waterhouse, maar die zes maanden durende gesprekken in de zomer 1988 afgebroken wegens verschillen in strategische doelstellingen en bepaalde cultuurverschillen.

De twee is wordt de grootste van partner Luc van Zutphen met de leiding bekast van het geheel. Concurrenten vinden dat deze al lang bestaande firma's goed bij elkaar passen. Binnen twee maanden waren zij het over de fusie eens.

Beide firma's hebben een aantal genoteerde ondernemingen als klant en verrichten verder regionaal werk. Gezamenlijk hebben zij echter minder ter beurze genoteerde ondernemingen als klant dan KPMG Klynveld. De nieuwe groep eekst dat 65% van de accountantskantoren betrekking heeft op beursfondsen, maar het bevestigingsadvieskantoor wordt meer beursfondsen te kunnen verwerven. Dijkster komt ervoor uit dat zij drie klanten met een rekening van meer dan 1 miljard heeft.

Van Zutphen zegt: 'Het wissen van accountants door de grote ondernemingen zal in de toekomst niet meer met plaatsvinden. Wij kennen dat verschijnsel en zijn er goed op voorbereid. Andere grote kantoren laten zich over dat onderwerp minder stelselmatig bet vragen van een begeleidingsmaatschappij met het oog op het verleggen van de rekening.'

Zowel Dijkster als Van Dien zijn een getalsteerd terrein te wijzen in de groeiende markt voor overnamende accountants over andere 80% werkt bij de grootste vijf kantoren en 10% zelfstandig werkt.

Een waarnemer zegt dat er nog steeds nieuwe kantoren bijkomen: Van de tien middelgrote firma's (met 10 tot 100 NIVRA-leden) in 1973 zijn er nog slechts twee overgebleven. Acht firma's zijn samengegaan met andere. Met de tweede fusiegolf na de eerste in de jaren zestig zou men een groter deel van de leden bij de grootste kantoren hebben verwacht, maar dat is niet het geval.

Van Dien/Dijkster
De meest recente en grootste fusie is die van Van Dien (Deloitte) en de Dijkster Groep per 1 januari 1989. Dijkster wordt in 1987 de NIVRA opgevoerd als een van de

niet accountantsadministratie (AA)-consulenten.

Moret

Als tweede op de lijst staat in 1989 Moret, geleid door Arthur Young. Overgenomen werd Brants & Wolf met 140 mln omzet en 350 personeelsleden. De TRN-omzet wordt dus daarmee 1415 mln. Voorzitter Hank Nethersman van Moret zegt de Rotterdamse klantkring van Brants & Wolf aantrekkelijk te vinden. Brants heeft 'wat genoemd wordt sub-foktinkanten, goede middelgrote ondernemingen in de provincie. Wij selecteerden deze firma na zorgvuldig onderzoek. Wij benaderden hen in de wensenschap dat zij zich onttrokken op hun toekomstige positie.'

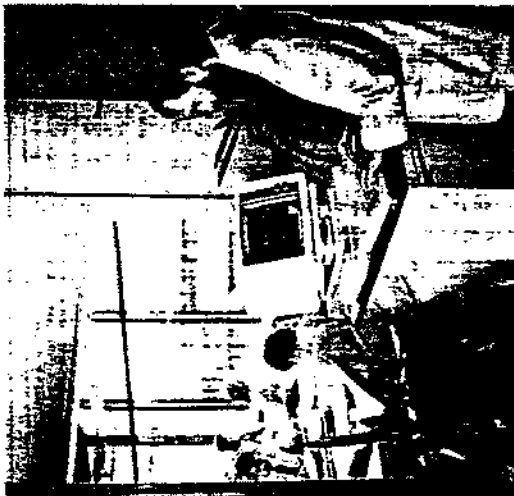
Moret baseerde hntt keus voor Brants op werk, stijl en locatie. Volgens Nethersman brachten de meeste middelgrote firma's zich over de vraag of zij zich mochten aansluiten bij een grote firma. De middelgrote firma's ontkennen dat echter. De grootste uit die categorie, BDO Camps, verklaart categorisch 'niet te koop te zijn, maar zij heeft zich wel bij een internationaal groep aangesloten om meer werk te krijgen.'

Tot de klanten van Brants behoren twee of drie beursfondsen en Schreiner Airways, RS Stokvis en Total Nederland.

Nethersman zegt nu complex te ontbreken op organisatie en personeel. Dit sluit echter niet uit. Hij verwacht dat er weinig beursfondsen zijn bij de middelgrote firma's zullen blijven. Die veranderde ring ligt voor de hand, want bij de te verwachten Europa zal de de meeste fusies in Europa zal de overnamende partij ook bepaalde welke accountant wordt gekozen.

Ook Moret wijst terecht op het gebied van oprichtingen van fusies en centrale overneden. Men heeft thans 10 tot 15 gemeenschappelijke inclusief Apple, doorn, en tricht beschikbaar te verwerven voor Maatschappij Rotterdam. Zij heeft ook de opdracht van het ABP, waarmee bijna 1 mln is samenging. Van DSM, die reeds lang klant is, wordt meer werk verwacht.

Moret slinkt ook de grootste bevestigingsadviespraktijk ligt het Nederlandse accountantskantoren te hebben (de onafhankelijke Loyans en Volkmaars heeft wellicht een grotere professionele staf, maar haar omzet is niet be-

De automatisering van controle- en advieswerk speelt ook bij de fusietenden in de accountantswereld een belangrijke rol.

naam	internationale	omzet '88	omzet '87	personeel '88	personeel '87	per 1 januari 1989
1 KPMG Klynveld	1	400	350	1200	1100	1200
2 Deloitte Haskins & Sells	2	350	300	1100	1000	1100
3 Ernst & Young	3	300	250	1000	900	1000
4 Pricewaterhouse	4	250	200	900	800	900
5 Arthur Young	5	200	150	800	700	800
6 BDO Camps	6	150	100	700	600	700
7 Deloitte	7	100	50	600	500	600
8 Arthur Andersen	8	50	50	500	400	500
9 KPMG	9	50	50	500	400	500
10 Deloitte	10	50	50	500	400	500
11 Pricewaterhouse	11	50	50	500	400	500
12 Deloitte	12	50	50	500	400	500
13 Pricewaterhouse	13	50	50	500	400	500
14 Deloitte	14	50	50	500	400	500
15 Pricewaterhouse	15	50	50	500	400	500
16 Deloitte	16	50	50	500	400	500
17 Pricewaterhouse	17	50	50	500	400	500
18 Deloitte	18	50	50	500	400	500
19 Pricewaterhouse	19	50	50	500	400	500
20 Deloitte	20	50	50	500	400	500
21 Pricewaterhouse	21	50	50	500	400	500
22 Deloitte	22	50	50	500	400	500
23 Pricewaterhouse	23	50	50	500	400	500
24 Deloitte	24	50	50	500	400	500
25 Pricewaterhouse	25	50	50	500	400	500
26 Deloitte	26	50	50	500	400	500
27 Pricewaterhouse	27	50	50	500	400	500
28 Deloitte	28	50	50	500	400	500
29 Pricewaterhouse	29	50	50	500	400	500
30 Deloitte	30	50	50	500	400	500

1) 85 van omzet, 2) 85 van omzet, 3) 85 van omzet, 4) 85 van omzet, 5) 85 van omzet, 6) 85 van omzet, 7) 85 van omzet, 8) 85 van omzet, 9) 85 van omzet, 10) 85 van omzet, 11) 85 van omzet, 12) 85 van omzet, 13) 85 van omzet, 14) 85 van omzet, 15) 85 van omzet, 16) 85 van omzet, 17) 85 van omzet, 18) 85 van omzet, 19) 85 van omzet, 20) 85 van omzet, 21) 85 van omzet, 22) 85 van omzet, 23) 85 van omzet, 24) 85 van omzet, 25) 85 van omzet, 26) 85 van omzet, 27) 85 van omzet, 28) 85 van omzet, 29) 85 van omzet, 30) 85 van omzet.

haar positie door het samen gaan met Bakker en Versteeg, een regionale firma in Limburg. Met haar 150 personeelsleden is dit kantoor nog niet in de tabel verwerkt.

Price Waterhouse zal als samenwerking met Dijkster. Dit kan voor heel relatief veel buitenlandse in de staf en verrijkt vrij veel werk uit het buitenland.

De Nederlandse markt voor accountantcontrole, organisatieadvies en andere diensten blijft levendig waarlijk voor de meeste firma's waarbij voor de meeste leden de economie en de privatiseringen dragen daartoe bij. Op de markt van belastingadvies zijn de advocatenkantoren op de voorgrond te plaatsen. Maar VB twee jaar, maar de concurrentie is niet erg hevig.

Nederland verwacht het verder goed te doen in de Europese vrije markt na 1992. De efficiënte industrie en de non-professionalistische insideling geven steun voor de opvatting en men heeft al gescoord met internationale overnames. De accountants hebben dezelfde goede verwachtingen.

Zij zetten middelen en opnames in volgens het groeiende Europeebriuk, gericht op het verwerven van cliënten, die behoefte hebben aan over het gehele Europese continent gespreide diensten.

Wat het eerste jaar van vijf adverteerders betreft, van een eerste eenkele TV-advertenties. Twaas lijken de advertentieactiviteiten zich vooral te richten op het belang van de kantoren, met betoog op het aantrekken van personeel in de toekomst. Advertenties gericht op het verwerven van nieuwe cliënten vindt men meer in gespecialiseerde media, zoals gespecialiseerde media, zoals gespecialiseerde media.

Uitbreiding van de Europese Vierde Richtlijn voor middelgrote ondernemingen in 1989 naar verwachting hebben. De marginale invloed hebben. De commissie-Geebels studeert thans op de vraag of alleen NIVRA-leden accountantverplichtingen mogen afgeven voor deze categorie ondernemingen.

De AA-consulenten, die ook in de commissie zijn vertegenwoordigd, voeren actie om te bewerkstelligen dat zij voor deze groep gerechtvaardigd worden de jaarrekening van een goedkeurende verklaring of een certificaat te voorzien.

De opvatting van de regering hierover wordt sterk bepaald door de wens tot deregulering en de lasten voor deze middelgrote ondernemingen te beperken. Daarnaast staat volgens het NIVRA dat 70% van de ruim 700 middelgrote ondernemingen cliënt van haar leden zijn. Omdat veel AA-consulenten al deel uitmaken van de grote accountantsfirma's is een belangrijke verandering dus niet waarschijnlijk.

Na de fusiegolf van 1988 is de accountantbranche overvloediger geworden, maar verdere consolidatie mag worden verwacht althans deze golf verder achter de rug ligt. Het veranderen van grote accounts van genoteerde ondernemingen tot in de toekomst een belangrijke bedreiging van de omzet kunnen worden. Het toename tempo van genoteerde ondernemingen in de laatste jaren zal wellicht de kracht van de Europese netwerk kan men beschouwen als een bescherming van de thuishmarkt.

Dit artikel is ook verschenen in het Internationaal Accountants Bulletin